

Sygn. akt I C 1482/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny w składzie następującym

Przewodniczący SSR Magdalena Glinkiewicz

Protokolant st.sekr. sąd. Bożena Czajkowska

Po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2016r. w Toruniu.

sprawy z powództwa

J. Ż.

przeciwko:

W. Ż. (1)

o:

zapłatę

orzeka:

I. oddala powództwo;

II. nie obciąża powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego.

Sygn. akt I C 1482/15

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądania pozwu J. Ż. wniósł o zasądzenie od W. Ż. (1) kwoty 45.000 zł tytułem zachowku po zmarłej W. Ż. (2).

J. Ż. wskazał, że jest rencistą, inwalidą wojennym z uwagi na zesłanie na S., jest osobą bardzo schorowaną.

Postanowieniem z dnia 12 listopada (...). Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu wg norm przepisanych.

Pozwany wskazał, że powód nie wykazał faktu bycia uprawnionym do zachowku, ani tego, że obowiązek zapłaty zachowku spoczywa na pozwanym, nie uzasadnił wysokości dochodzonego zachowku. Nie zgodził się ze wskazaną wartością mieszkania, określoną przez powoda na kwotę 250.000 zł. Roszczenie o zachówek po zmarłym F. Ż. uległo przedawnieniu, albowiem ojciec stron zmarł w dniu 13 maja 2002r. Powód nabył spadek po ojcu w wysokości 3/24 części. W dniu 20 lutego 2010r. udział swój darował pozwanemu. W tym samym dniu pozostałe rodzeństwo stron oraz matka W. Ż. (2) darowali pozwanemu swojej udziały w nieruchomości położonej w T. przy ul. (...). Wartość nieruchomości oznaczona była na kwotę 150.000 zł. W. Ż. (2) nie pozostawiła po sobie żadnego majątku.

W 2000r. w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą powód popadł w długi, wyludził kredyty, był ścigany listem gończym, został prawomocnie skazany za oszustwa. Po wyjściu z więzienia uprosił matkę – wówczas 74 letnią kobietę, aby zgodziła się zarejestrować na siebie działalność gospodarczą. Powód był jej pełnomocnikiem. Jako pełnomocnik matki podpisał umowę leasingu samochodu. Przeciwko matce stron został wydany nakaz zapłaty, prowadzona była przeciwko niej egzekucja komornicza. Zmarła nigdy nie żądała od powoda zwrotu pieniędzy, były one nieodpłatnym świadczeniem na rzecz powoda. Wartość darowizny to kwota przynajmniej 9.827,34 zł. Wartość należnego zachowku to kwota 8.631,44 zł.

Zdaniem powoda żądanie przez powoda zachowku po zmarłej W. Ż. (2) jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Powód nigdy nie wspierał matki, nie pomagał jej w utrzymaniu mieszkania, nie dokładał się do jedzenia, awanturował się, groził jej bronią. Zmarła bała się powoda do tego stopnia, że poprosiła o jego wymeldowanie z mieszkania.

Sąd ustalił, co następuje:

F. Ż. zmarł 13 maja 2002r. Spadek po nim nabyli: żona W. Ż. (2) w 1/4 części oraz dzieci: J. Ż., T. D., W. Ż. (3), W. Ż. (1), K. Ż., B. W. po 3/24 części każde.

Okoliczność bezsporna.

Aktem notarialnym z dnia 20 lutego 2010r. (Rep. A 377/2010) W. Ż. (2) darowała swój cały udział w 30/48 części na rzecz syna W. Ż. (1) w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul (...) w T..

Aktem notarialnym z dnia 20 lutego 2010r. (Rep. A 377/2010) J. Ż., T. D., W. Ż. (3), K. Ż., B. W. darowali swój cały udział w 3/48 części na rzecz brata W. Ż. (1) w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul (...) w T..

Wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w T. określona była na kwotę 150.000 zł.

Okoliczność bezsporna.

W. Ż. (2) zmarła w dniu 25 lutego 2015r. W chwili śmierci była wdową. Pozostawiła dzieci: J. Ż., T. D., W. Ż. (3), W. Ż. (1), K. Ż., B. W..

W. Ż. (2) nie sporządziła testamentu.

W. Ż. (2) nie pozostawiła po sobie majątku.

Okoliczność bezsporna.

W wieku 74 lat zmarła W. Ż. (2) zarejestrowała na siebie działalność gospodarczą, którą jako jej pełnomocnik faktycznie prowadził J. Ż.. J. Ż. nie mógł zarejestrować działalności na swoje nazwisko. J. Ż. zajmował się sprzedażą dywanów. W związku z tą działalnością gospodarczą powstały długi.

J. Ż., jako pełnomocnik W. Ż. (2), podpisał umowę leasingu samochodu osobowego. Zabezpieczeniem umowy był weksel, który W. Ż. (2) podpisała. Poręczycielem weksla był M. S.. W związku z niepłaceniem rat leasingowych w dniu 1 lipca 2003r. Sąd Rejonowy we Wrocławiu wydał przeciwko W. Ż. (2) i M. S. nakaz zapłaty na kwotę 27.124,64 zł Egzekucję prowadził Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Toruniu W. G., a następnie D. Z. (Km 1831/03).

Okoliczność bezsporna.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Toruniu W. G., a następnie D. Z. w sprawie Km 1831/03, w oparciu o tytuł wykonawczy – nakaz zapłaty z dnia 1 lipca 2003r. wydany przez Sąd Rejonowy we Wrocławiu (sygn. akt I Nc

2764/03) zaopatrzony w klauzulę wykonalności, na wniosek wierzyciela (...) S.A. we W., wyegzekwował od W. Ż. (2) łączną kwotę 64.787,90 zł.

Dowód: nakaz zapłaty k. 55

pismo komornika k. 63

akta egzekucyjne Km 1831/03

W. Ż. (2) nie angażował się w prowadzoną działalność gospodarczą, nie podejmowała żadnych decyzji, powstałe długi spłacała ze swojej emerytury. Oprócz długów powstałych w związku z umową leasingu, zmarłą obciążały długi w ZUSie, również powstałe w związku z prowadzoną faktycznie przez powoda działalnością gospodarczą. Przez krótki okres czasu W. Ż. (2) odbierała pieniądze z renty powoda, pieniądze za pośrednictwem W. Ż. (1) przekazywała do Anglii J. Ż.. Tylko kilka razy przeznaczyła z renty powoda po 300 zł na spłatę długów. W. Ż. (2) nie oczekiwała, że J. Ż. zwróci jej pieniądze, chciała pomóc synowi.

W 2013r. w mieszkaniu przy ul. (...) przeprowadzony był remont. Pieniądze na remont pochodziły od W. Ż. (2).

Dowód: zeznania świadka B. W. k. 108v-109

zeznania świadka A. D. k. 107v

zeznania świadka M. S. k. 108

zeznania świadka W. W. k. 109-109v

zeznania świadka K. Ż. k. 98v-99

przesłuchanie pozwanego k. 109v-110

przesłuchanie powoda k. 117-117v

Przez jakiś okres J. Ż. pracował w Anglii, po powrocie do Polski mieszkał przez 2 lata z W. Ż. (2).

Przed śmiercią W. Ż. (2) zamieszkała w Domu Pomocy Społecznej. J. Ż. nie odwiedzał matki w Domu Pomocy Społecznej.

J. Ż. nie był na pogrzebie matki.

Okoliczność bezsporna.

J. Ż. jest rencistą, inwalidą wojennym z uwagi na zesłanie na S., jest osobą bardzo schorowaną. Pracuje jako tłumacz.

Okoliczność bezsporna.

Sąd zważył, co następuje:

Okoliczności faktyczne istotne dla niniejszego postępowania Sąd ustalił na podstawie dokumentów, zgodnych oświadczeń stron, zeznań świadków, przesłuchania stron.

Sąd w pełni dał wiarę dowodom w postaci dokumentów zgromadzonych w toku procesu, albowiem były kompletne i jasne, wraz z pozostałymi dowodami tworzyły dokładny stan faktyczny sprawy. Ich prawdziwość nie budziła w ocenie Sądu jakichkolwiek wątpliwości. Co więcej wiarygodność przedłożonych dokumentów nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Poza sporem pozostawał fakt braku majątku spadkowego oraz fakt poczynienia przez W. Ż. (2) darowizny na rzecz W. Ż. (1) w postaci 30/48 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul (...) w T..

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków B. W., A. D., W. W., K. Ż., M. S. co do zarejestrowania działalności gospodarczej przez J. Ż. dla pozoru na W. Ż. (4). Okoliczność tę przyznał również powód, podając, że on z uwagi na wcześniejsze długi nie mógł zarejestrować działalności na swoje nazwisko. Świadkowie zeznali, że zmarła spłacała długi powstałe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Sam powód przyznał, że jedno ze zobowiązań powstało w związku z umową leasingu samochodu. Z akt komorniczych wynika, że komornik wyegzekwował od W. Ż. (2) w związku z postępowaniem prowadzonym na wniosek wierzyciela (...) S.A. we W., łącznie kwotę 64.787,90 zł. Z zeznań świadków jednoznacznie wynika, że tylko przez krótki okres czasu i tylko w niewielkiej części zmarła na spłatę długów przeznaczała pieniądze z renty powoda.

Niewiele do sprawy wniosły zeznania L. S. który nie miał wiedzy o długach powstałych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, nie miał również wiedzy o zachowaniu się powoda wobec matki. Równocześnie zeznał, że przed 20 laty wykonywał na rzecz powoda usługę, za którą pozwany mu nie zapłacił. Pieniądze przekazał mu W. Ż. (1).

Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanego W. Ż. (1) co do zarejestrowania przez J. Ż. dla pozoru na W. Ż. (2), powstałych długów w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz przekazania tylko kilka razy części renty powoda na spłatę zadłużenia – 3 miesiące po 300 zł. Pozwany osobiście przysyłał powodowi pieniądze z renty powoda, które matka odbierała, gdy powód przebywał w Anglii, a następnie pieniądze wymieniał na funty brytyjskie i wysyłał je powodowi. Stan ten trwał krótko, albowiem później pieniądze z renty nie przychodziły już na adres (...)zmarłą ich nie odbierała.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda J. Ż., jedynie w części w jakiej znalazły one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym, któremu Sąd dał wiarę i w oparciu o który poczynił ustalenia. Powód nie wykazał w żaden sposób, że przekazał na poczet długów powstałych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą kwotę około 36.000 zł.

Pomimo kwestionowania przez pozwanego wartości lokalu mieszkalnego będącego przedmiotem darowizny powód nie złożył żadnych wniosków dowodowych celem wykazania, że lokal mieszkalny wart był 250.000 zł. Z aktu notarialnego z dnia 20 lutego 2010r. wynika, że wartość lokalu określona została na kwotę 150.000 zł. W związku z brakiem innych dowodów Sąd uznał, że właśnie taką kwotę należało przyjąć przy ustalaniu wartości poczynionej przez zmarłą na rzecz pozwanego darowizny.

W ocenie Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwalał na merytoryczne rozpoznanie sprawy, nie wymagał uzupełnienia.

Powód dochodził zapłaty zachowku po zmarłej matce W. Ż. (2).

W myśl art. 991 § 1 i 2 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Zgodnie z art. 996 k.c. zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Jeżeli uprawnionym do zachowku jest dalszy zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachówek także zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz jego wstępnego.

W myśl art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.

Zgodnie z art. 1000 § 1 k.c. jeżeli uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy lub osoby, na której rzecz został uczyniony zapis windykacyjny, może on żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże obdarowany jest obowiązany do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny. § 2. Jeżeli obdarowany sam jest uprawniony do zachowku, ponosi on odpowiedzialność względem innych uprawnionych do zachowku tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek. § 3. Obdarowany może zwolnić się od obowiązku zapłaty sumy potrzebnej do uzupełnienia zachowku przez wydanie przedmiotu darowizny.

Zmarła W. Ż. (2) nie pozostawiała testamentu, nie wydziedziczyła powoda. Zmarła pomagała synowi, nie oczekując zwrotu pomocy, godziła się, aby przez kilka lat z nią mieszkał. W ocenie Sądu nie zachodziły przesłanki do oddalenia powództwa kierując się treścią art. 5 k.c.

Zmarła nie pozostawiła majątku.

Aktem notarialnym z dnia 20 lutego 2010r. (Rep. A 377/2010) W. Ż. (2) darowała swój cały udział w 30/48 części na rzecz syna W. Ż. (1) w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul (...) w T..

Wartość całego lokalu oznaczona została na kwotę 150.000 zł.

Po W. Ż. (2) spadkobiercami było 6 dzieci, każdemu z nich przypadła część udziału w wysokości 1/6. Powód nie otrzymał należnej mu części spadku (albowiem zmarła nie pozostawiła żadnego majątku), nie otrzymał również zachowku.

J. Ż. jako synowi spadkodawcy należy się zachówek w wysokości 1/2 wartości udziału spadkowego. Z uwagi na to, że zmarła nie pozostawiła żadnego majątku, natomiast dokonała darowizny na rzecz syna W. Ż. (1) co do zasady powód może dochodzić należnego mu zachowku od obdarowanego.

Obliczając wartość należnego powodowi zachowku należało wziąć pod uwagę wartość poczynionej na rzecz pozwanego darowizny oraz wartość darowizny poczynionej przez zmarłą na rzecz pozwanego. Od sumy darowizn należało obliczyć należny powodowi zachówek pomniejszony o dokonaną na jego rzecz darowiznę.

Wartość darowanego udziału przez zmarłą na rzecz pozwanego wynosiła $30/48 \times 150.000$ zł wartości mieszkania, co dawało kwotę 93.750 zł.

Zmarła godząc się, aby na jej nazwisko dla pozorów zarejestrowana była działalność gospodarcza, którą faktycznie prowadził powód, spłacając równocześnie jego długi powstałe w związku z tą działalnością poczyniła na rzecz powoda darowiznę w kwocie co najmniej w wysokości 64.787,90 zł. Należy równocześnie podkreślić, że dług z tytułu umowy leasingu nie był jedynym długiem jaki wygenerował powód, obok zadłużenia wobec leasingodawcy powód wygenerował długi wobec ZUSu. Matka nie oczekując zwrotu pieniędzy spłacała co miesiąc zadłużenie. Jak wynika z akt sprawy kwoty przekazane przez powoda na spłatę zadłużenia stanowiły nikły promil całego zadłużenia, powód nie wykazał, że przekazał matce na spłatę długów około 36.000 zł. Spłatę długów należało uznać za darowiznę poczynioną przez zmarłą na rzecz powoda.

Darowiznę poczynioną na rzecz powoda należało również doliczyć do spadku.

Tym samym wartość spadku wynosiła 158.537,90 zł. Gdyby powód dziedziczył po zmarłej z ustawy, przysługiwałby mu spadek w wysokości 1/6 udziału, tj. 26.422,98 zł. Należny powodowi zachówek wynosiłby wówczas 13.211,49 zł ($1/2 \times 26.422,98$ zł), a w przypadku gdyby przyjąć, że powód jest osobą trwale niezdolną do pracy zachówek wynosiłby 17.615,32 zł ($2/3 \times 26.422,98$ zł)

Powodowi, będącemu zstępnym zmarłej, na należny zachówek należało zaliczyć otrzymaną darowiznę. Darowizna (64.787,90 zł) przewyższała w każdym wariantcie należny powodowi zachówek.

Mając powyższe na uwadze Sad oddalił powództwo.

Kierując się treścią art. 102 k.p.c. Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego. Powód wprawdzie twierdzi, że pracuje jako tłumacz, jednakże jest rencistą, inwalidą wojennym, nie ma żadnego majątku.